

Asia: VN/13594/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Ruokavirastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta. Ruokavirasto on perehtynyt luonnokseen ja lausuu seuraavaa.

Yleisenä havaintona lakiluonnoksesta Ruokavirasto toteaa seuraavaa:

Ruokavirasto pitää erittäin hyvänä, että eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevia säännöksiä täsmennetään lain käytännön toimeenpanossa kertyneiden havaintojen ja tarpeiden perusteella. Ruokavirasto kannattaa erityisesti lain 5 ja 6 lukuihin ehdotettuja muutoksia, joilla tarkennettaisiin lain valvontaa ja hallinnollisia toimenpiteitä koskevia säännöksiä sekä laajennettaisiin seuraamusmaksun käyttömahdollisuutta.

Lakimuutosehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

12 § Hevoseläinten tunnistaminen

Ruokavirasto haluaa nostaa esille, että se on eläinterveyssäännösten 108 artiklan 5 kohdan c alakohdan ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain 26 § mukaisesti valtuuttanut Suomen Hippos ry:n, Suomen Irlannincobyhdistys - FSIC ry:n ja Eestin Raskaat Vetohevoset ry:n hoitamaan hevoseläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käytännön toteutusta. Valtuutus pitää sisällään myös hevoseläinten fyysisen tunnistamisen mikrosirulla.

Ruokavirasto ei ole valtuuttanut yksittäisiä luonnollisia henkilöitä hevosten tunnistusmerkitsemiseen, vaan valtuutus on koskenut laajempaa hevosten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käytännön toteutusta, ja valtuutuksen kohteena on luonnollisten henkilöiden sijasta oikeushenkilö eli yhdistys, jonka alla tunnistusmerkitsijät toimivat. Ruokavirasto pitää silti tarkoituksenmukaisena, että laissa säädetään valtuutusmahdollisuudesta myös yksittäisille luonnollisille henkilöille, mikäli tällainen tarve myöhemmin tulisi.

Valtuutuksen antamisen perustana olevan eläinterveyssäännösten 14 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi valtuuttaa tiettyjä toimia suorittamaan sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä, minkä johdosta Ruokavirasto esittää, että pykälän 2 momentin toisessa ja neljännessä lauseessa käytetty termi ”henkilö” täsmennettäisiin muotoon ”luonnollinen tai oikeushenkilö”. Vastaavasti hakemuksessa tulisi ilmoittaa joko henkilötunnus tai yritystunnus. Ruokavirasto huomauttaa lisäksi, että säännöskohtaisissa perusteluissa mainittu eläinterveyssäännösten 14 artiklan 1 kohdan c alakohdan iv kohta viittaa koirien, kissojen ja frettien tunnistimien kiinnittämiseen, kun taas hevosten osalta oikea viittaus on 14 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii kohta.

Ruokavirasto esittää lisäksi pykälän toiseksi viimeistä lausetta tarkennettavan siten, että Ruokavirasto pitää luetteloa hevosten mikrosirun asettamiseen valtuutetuista luonnollisista ja oikeushenkilöistä.

15 § Lemmikkieläinten tunnistaminen

Ruokavirasto esittää, että pykälän 2 momentin toisessa ja neljännessä lauseessa käytetty termi ”henkilö” täsmennettäisiin muotoon ”luonnollinen tai oikeushenkilö”. Vastaavasti hakemuksessa tulisi ilmoittaa joko henkilötunnus tai yritystunnus. Valtuutuksen antamisen perustana olevan eläinterveyssäännösten 14 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi valtuuttaa tiettyjä toimia suorittamaan sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Oikeushenkilön kuten yhdistyksen valtuuttaminen voi joissain tapauksissa olla tarkoituksenmukaisin toimintatapa yhdistyksen alla toimivien lukuisten yksittäisten luonnollisten henkilöiden valtuuttamisen sijasta.

Ruokavirasto esittää lisäksi pykälän toiseksi viimeistä lausetta tarkennettavan siten, että Ruokavirasto pitää luetteloa koirien mikrosirun asettamiseen valtuutetuista luonnollisista ja oikeushenkilöistä. Lisäksi Ruokavirasto kiinnittää huomiota siihen, että kyseinen lause puuttuu lakiehdotuksen lopussa olevassa Liitteessä ”Rinnakkaisteksti” esitetystä pykälätekstistä.

18 § Eräiden eläinten tunnistusasiakirjat toiseen jäsenvaltioon siirtoa varten

Ruokavirasto kiinnittää huomiota, että viitauksessa delegoidun asetuksen (EU) 2019/2035 71 artiklassa käytettävään termiin ”authorised veterinarian” on käytetty ilmaisu ”hyväksytty eläinlääkäri”, kun eläinterveyssäännöstyössä kyseinen termi on yleisesti käännetty muotoon ”valtuutettu eläinlääkäri”. Selkeyden vuoksi Ruokavirasto esittää, että delegoidun asetuksen (EU)

2019/2035 muutoksen käännöksen valmistuttua termin esitysmuoto tarkistetaan ja tarvittaessa yhdenmukaistetaan delegoidussa asetuksessa käytetyn terminologian kanssa.

26 § Eräiden tehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle

Ruokavirasto esittää ehdotettua säännöstä tai vähintäänkin säännöksen jälkimmäistä lausetta muutettavaksi siten, että se mahdollistaisi valtuuttamisen kaikkien lain soveltamisalassa olevien eläinlajien ja toimien osalta. Eläinterveyssäännösten 108 artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltio voi nimetä toisen viranomaisen tai valtuuttaa toisen elimen tai luonnollisen henkilön ko. artiklan 1 kohdassa säädetyn tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käytännön toteutusta varten, mukaan lukien tunnistusasiakirjojen antaminen ja asiakirjamallien laatiminen. Ruokavirasto ei pidä tarkoituksenmukaisena valtuuttamismahdollisuuden rajaamista jälkimmäisen lauseen osalta ainoastaan hevosia koskevan rekisterin pitoon. Myöskään muiden kuin hyväksytyjen kantakirjaa pitävien yhteisöjen valtuutusmahdollisuutta ei tulisi lainsäädännöllä rajata pois, vaikka nykyiselle pitkään jatkuneelle käytännölle ei olisikaan muutostarpeita. Nykyisen eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain esitöissä (HE 101/2021, s. 28) on hevosten tunnistamisen ja rekisteröinnin tehtävien lisäksi mainittu esimerkkinä myös koirien rekisteröintiin liittyvät tehtävät, joita voisi hoitaa alan yhteisö tai muu taho. Ruokavirasto pitää tarpeellisena, että valtuutusmahdollisuudesta olisi säädetty eläinterveyssäännösten mahdollistamassa laajuudessa, jotta myös muita eläinlajeja koskeviin mahdollisiin myöhempiin valtuutustarpeisiin olisi varauduttu.

27 a § Viranomaisen toimet eläinten tunnistamis- ja rekisteröintilainsäädännön vastaisen menettelyn johdosta

Esitetty lisäys määrittelee tarkasti tilanteet, joissa kehotusta voitaisiin käyttää: ”Jos havaittu rikkomus on vähäinen ja epäkohta voidaan poistaa tarkastuksen yhteydessä tai ilman, että se edellyttää uusintatarkastusta, viranomainen voi kehottaa eläinten tunnistamis- tai rekisteröintilainsäädäntöä rikkovaa välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.” Suhteellisuusperiaate velvoittaa viranomaisen mitoittamaan hallintotoimet teon tai laiminlyönnin laadun mukaan. Joissakin tapauksissa voi olla selvää, että mainitun kaltaisissa tilanteissa kehotuksen ei voida arvioida olevan riittävä toimenpide. Valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 artiklan 138 1 kohdan b) alakohdan mukaan: ”Jos todetaan, että säännöksiä ei ole noudatettu, toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että kyseinen toimija korjaa tällaisen noudattamatta jättämisen ja estää sen jatkossa.” Säädöstekstin muotoilussa tulisi siis kiinnittää paremmin huomiota siihen, että valvontaviranomaisella säilyy kuitenkin tapauskohtainen harkinta eri toimenpiteiden käytössä.

33 § Rajoitus, kielto ja muut hallinnolliset toimenpiteet

Ruokavirasto pitää tärkeänä, että muutoksella mahdollistettaisiin eläinten siirtokiellon määrääminen myös ilman velvoitetta antaa eläintenpitäjälle ensin kehoitus havaittujen laiminlyöntien korjaamiseksi. Tämä on tarpeen, jotta kaikissa tilanteissa pystytään parhaalla mahdollisella tavalla turvaamaan elintarviketurvallisuutta ja pitämään yllä eläintautien leviämisen torjuntamahdollisuuksia. Jos väliaikainen kielto on tarpeen vaatiessa kuitenkin muutettava hallintopäätösmenettelyllä toistaiseksi voimassa olevaksi, lisää se tarpeettomasti

valvontaviranomaisen työtä. Väliaikainen kieltäminen on oikeusvaikutuksiltaan kuitenkin samanlainen kuin toistaiseksi voimassa oleva kieltäminen. Väliaikaisten siirtokieltöjen aiheuttama tarpeeton hallinnollinen taakka sekä toimijoille että viranomaisille poistettiin onnistuneesti lain kokonaisuudistuksen yhteydessä, minkä jälkeen erityisesti valtion viranomaisiin on asetettu suuria säästöpaineita eikä resursseja ole lisätty siinä määrin, kun uusia tehtäviä on annettu. Väliaikaisia siirtokieltöjä ei ole käytössä esimerkiksi eläintautivalvonnan puolella.

36 § Valvonnan seuraamusmaksu

Esityksen kohdassa 4.2.3 arvioidaan, että seuraamusmaksun soveltamisalan laajentumisesta aiheutuu viranomaisille lisätyötä vain vähäisessä määrin. Tätä on perusteltu sillä, että lain voimaantulon jälkeen seuraamusmaksuja on määrätty yhteensä noin kaksikymmentä kertaa eli keskimäärin noin kuusi maksua vuodessa. Ehdotetun muutoksen arvioidaan esityksessä kaksinkertaistavan seuraamusmaksuja koskevien päätösten määrän. Tämä tarkoittaisi vain noin 12 seuraamusmaksua vuodessa. Ruokavirasto toteaa kantanaan, että ainakin alkuvaiheessa seuraamusmaksujen määrät tulevat selkeästi moninkertaistumaan, sillä eläinten rekisteröimättömyys on tällä hetkellä merkittävän suurta etenkin koirien rekisteröinnissä, samoin kuin joidenkin tuotantoeläinlajien kohdalla.

Muut huomiot

Ruokavirasto uudistaa jo aiemmin esittämänsä toiveen, että tietyt koirarekisterin ja jatkossa myös kissarekisterin sisältämät tiedot säädettäisiin julkisiksi. Ruokavirasto on viimeisimpänä toimittanut maa- ja metsätalousministeriölle muistion aiheesta loppuvuodesta 2025.

Ruokavirasto on nykyisellään katsonut julkisuuslain nojalla koirarekisterin tiedot salassa pidettäväksi, mikä on hankaloittanut koirarekisterin kehittämistä ja asiakaspalvelua. Jatkossa on odotettavissa lisää sekä eläintenpitäjien tiedonsaantahaasteita että teknisiä haasteita, kun koirarekisteriin ja tulevaan kissarekisteriin aletaan sovittamaan myös eläinlääkäriin ammatinharjoittamislain 12 § 3 ja 4 momenteissa säädettyjä tietoja eläinlääkärien koirilla ja kissoilla diagnosoimista, eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Kyseiset tiedot on eläinlääkäriin ammatinharjoittamislain 12 § 5 momentissa säädetty julkisiksi, kun taas rekisterin taustatiedot koirista on katsottu salassa pidettäväksi.

Ruokavirasto esittää, että lemmikkieläinrekisterin tietojen salassa pitoon liittyvät haasteet voitaisiin ratkaista lakimuutoksella. Tiettyjen tietojen säätäminen julkiseksi mahdollistaisi esimerkiksi eläinten tietojen haun mikrosirulla eläinlääkärien potilastietojärjestelmiin. Rekisterin avoimuus tukisi vastuullista lemmikkieläinten jalostusta ja eläinten hankintapäätöksiä sekä lisäisi kansalaisten luottamusta rekisteriin. Haltijan arkaluonteiset tiedot tulee kuitenkin säilyttää salassa pidettävänä, mikä turvaa henkilön yksityisyyden.

Kohta 4.2.2 Yritysvaikutukset

Ruokavirasto pyytää täydentämään esityksen tekstiä, erityisesti sen viimeistä lausetta. Kyseisestä kohdasta puuttuu tieto työmäärän vähentymisen määrästä.

Spets Marjaana
Ruokavirasto